

UDC 821.112.2(510)'06.09:7.04

THE ISSUES AND THEMES IN WORKS BY GERMAN-LANGUAGE WRITER OF CHINESE DESCENT LUO LINGYUAN

O. Halytska

Ph.D. in Philology, Associate Professor
Lesya Ukrainka Volyn National University
13, Voli avenue, Lutsk, 43025, Ukraine
halytska@vnu.edu.ua

The article analyzes the factors that influenced the style of an extraordinary German-language writer of Chinese descent, and later identified the issues and themes of her works. The study of the modern Chinese German-language literature at the beginning of the 21st century has not yet been the subject of research by Ukrainian orientalists. One of the outstanding representatives of German Transnational literature of the 21st century is the writer of Chinese descent Luo Lingyuan. Despite a relatively small amount of works written in the German language, she has made a significant contribution to the development of literary and artistic life in Germany. Her collection of stories “Du fliegst jetzt für meinen Sohn aus dem fünften Stock!” was awarded by the Adelbert-von-Chamisso-Prize in 2007. The private lives of young people in China, as the main theme in this collection of short stories, have not been discussed before. Even a word to denote the intimate sphere (the author uses the German word “Intimsphäre”) does not exist in Chinese. The brutal realism of these stories is more convincing than any political manifesto. Although the author does not position herself as a political writer, Luo Lingyuan reveals violence and arbitrariness in the HighTech slum of large Chinese cities, the cynicism, with which the initiative of individuals is suppressed and silenced.

The paper highlights the social and cultural framework of the literary work by the writer of Chinese descent and its contribution to German literature. The connection of the writings with the national and European literary traditions, as well as the uniqueness of these works are revealed. The writer’s novels “The Chinese Orchid” (2019), “The Girl, the Cook and the Dragon” (2013), “How a Chinese Woman Get Pregnant” (2009), “The Stars of Shenzhen” (2008), “The Chinese Delegation” (2007) tell us about the diverse and controversial China, about the Chinese, who, like the Germans, are distinct and different. Luo Lingyuan positions herself as both a Chinese-German and a German-Chinese writer of the 21st century.

Key words: transnational literature, transnational culture of memory.

ПРОБЛЕМАТИКА І ТЕМАТИКА ТВОРЧОСТІ НІМЕЦЬКОМОВНОЇ ПИСЬМЕННИЦІ КИТАЙСЬКОГО ПОХОДЖЕННЯ ЛО ЛІН'ЮАНЬ

О. Б. Галицька

У цій статті здійснено літературознавчу інтерпретацію літературної спадщини німецькомовної письменниці китайського походження Ло Лін'юань. Проаналізовано чинники, що вплинули на формування письменниці та надалі визначили проблемати-

ку й тематику її творчості. Вивчення стану сучасної китайської німецькомовної літератури початку ХХІ століття ще не було предметом дослідження українських сходознавців. Однією із видатних репрезентанток німецької транснаціональної літератури ХХІ ст. є письменниця китайського походження Ло Лін'юань, яка, незважаючи на порівняно невеликий творчий доробок німецькою мовою, зробила значний внесок у розвиток літературно-мистецького життя Німеччини. Її збірку оповідань "Du fliegst jetzt für meinen Sohn aus dem fünften Stock!" у 2007 р. було відзначено літературною премією імені Адельберто фон Шаміссо.

У статті висвітлено також соціально-культурні контексти формування літературної спадщини письменниці китайського походження для Німеччини, виявлено її зв'язки з національною та європейською традицією, а також її своєрідність на фоні цієї традиції. Оприлюднені на сьогодні романи письменниці ("Die chinesische Orchidee" («Китайська орхідея») (2019), "Das Mädchen, der Koch und der Drache" («Дівчина, кухар і дракон») (2013), "Wie eine Chinesin schwanger wird" («Як китайка завагітніє») (2009), "Die Sterne von Shenzhen" («Зірки Шеньчжену») (2008), "Die chinesische Delegation" («Китайська делегація») (2007)) розповідають про різноманітний і суперечливий Китай, про китайців, які, так само як і німці, є самотніми і різними. Авторка знаходиться на прикордонні між двома культурами: відчуває себе водночас приналежною і не приналежною до двох культур. Ло Лін'юань позиціонує себе водночас китайсько-німецькою і німецько-китайською письменницею ХХІ ст.

Ключові слова: транснаціональна література, транснаціональна культура пам'яті.

Особливої ваги у сучасному німецькомовному просторі набуває транснаціональна література, транскультурний характер якої реалізується за допомогою багатомовного чи змішаного мовленнєвого інструментарію. Повного синтезу і злиття у сучасному культурному полілозі не відбувається. «Збереження і репрезентація культурної самотності у творах транснаціональних авторів Німеччини ХХІ ст. дає змогу моделювати в країні нову культурну свідомість, яка базується на ідеях мультикультуралізму, етнічного плюралізму, що висуває асиміляцію мігрантів, але не абсолютну, а зі збереженням їхньої культурної ідентичності» [Halytska 2020, 45].

Однією із видатних репрезентанток транснаціональної літератури Німеччини ХХІ ст. є Ло Лін'юань (Luo Lingyuan), яка, незважаючи на порівняно невеликий творчий доробок німецькою мовою, зробила значний внесок у розвиток літературно-мистецького життя Німеччини. Її збірку оповідань "Du fliegst jetzt für meinen Sohn aus dem fünften Stock!" у 2007 р. було відзначено премією імені Адельберто фон Шаміссо – літературною премією, яка присуджується авторові, який пише німецькою мовою, але має не німецьке походження.

Метою цієї статті є аналіз чинників, що сформували особистість німецькомовної письменниці китайського походження Ло Лін'юань та визначили проблематику й тематику її творчості. Досягнення сформульованої мети передбачає розв'язання таких завдань: висвітлити соціально-культурні контексти формування літературної спадщини письменниці китайського походження для Німеччини; виявити її зв'язки з національною та європейською традицією, а також її своєрідність на фоні цієї традиції.

Актуальність вибраної теми визначається новим ракурсом аналізу творчості сучасних німецькомовних китайських письменників із застосуванням комплексу методів, що відповідають сучасному стану розвитку літературознавства. Вивчення стану китайсько-німецької літератури початку ХХІ століття ще не ставало предметом дослідження українських китаєзнавців. Ця публікація має на меті звернути увагу на цю проблему.

На жаль, на відміну від Німеччини, останніми роками в Україні майже не звертається увага на творчість сучасних транснаціональних письменників, а саме німецькомовних письменників китайського походження. Приміром, у Німеччині з 1999 року по 2020 рік з'явилися понад 600 перекладів китайських авторів німецькою мовою, з них – 320 перекладів романів. Наведемо прізвища перекладачів-синологів мовою оригіналу з метою віддзеркалення трансформацій, які відбулися в транснаціональній літературі: Hans-Peter Kolb, Karin Betz, Monika Motsch, Susanne Hornfeck, Wang Jue, Martina Hasse, Eva Schestag, Marc Hermann, Johannes Fiederling, Lukas Dubro, Felix Meyer zu Venne, Chong Shen, Nora Frisch, Ulrich Kautz, Lutz W. Wolff, Johannes Fiederling, Wolf Baus, Thekla Chabbi, Wolfgang Bauer, Herbert Franke, Eva Schestag, Manfred Porkert, Karin Hasselblatt, Jerome Shih, Natascha Vittinghoff, Axel Kassing, Wolf Baus, Rupprecht Mayer, Irmay Schweiger, Frank Meinshausen, Peter Weber-Schäfer, Helmut Forster-Latsch, Marie-Luise Latsch, Gisela Schneckmann, Alvie Grünfelder, Beate Rusch, Eva Müller. Зрозуміло, що вищезгаданими перекладачами список прізвищ не вичерпується, а швидше окреслюється значним колом перекладачів. Отже, можемо говорити про стрімке зростання європейських перекладів китайської літератури. Принагідно згадаємо відомих українських китаєзнавців В.Б. Урусова, Н.А. Кірносіву, Н.С. Ісаєву, Є.В. Гобову.

Нині творчість самобутніх письменників китайського походження, яка являє собою оригінальний синтез загальнолюдських цінностей і національного менталітету, є новаторською у світовому масштабі. Для перекладу з подальшим опублікуванням у закордонних видавництвах вибираються твори високої літератури, а не масової, літератури інтелектуальної меншості: Yan Lianke, Alai, Feng Li, Wu Cheng'en, Zhang Ling, Mu Yang, Chan Koonchung, Luo Guanzhong, Xiao Bai, Wang Gang, Qui Miaojin, Jin Yong, Yang Jiang, Cao Wenxuan, Yu Hua, Qiufan Chen, Mai Jia, Xue Mo, Wie Hui, Zhang Jie, Jiang Rong, Xiaolu Guo, Mianmian, Xu Xing, Hong Ying, Li Er, Bi Feiyu, Eileen Chang, Qian Zhongshu, Li Ang, MianMian. Серед сучасних китайських авторів, твори яких перекладають, є лауреати Нобелівської премії з літератури Мо Янь (2012) і Gao Xingjian. Німецькою мовою перекладено сім творів Мо Яня. Багато робіт отримали і в Китаї найвищі літературні нагороди – премії імені Мао Дуня, премії імені Лао Ше та інші. Твори китайських авторів і про сучасний Китай, його нові цінності та соціальні проблеми, і про історію Китаю в ХХ ст., китайську культурну революцію і т. д. Хоча є переклади науково-фантастичних романів Liu Cixin [Liu 2016, 2017] і трилера Cai Jun [Cai 2020]. Найкращі science fiction-оповідання китайських авторів зібрано укладачем Liu Ken в одному томі Liu Cixin, Hao Jingfang, Han Song, Qiufan Chen, Xia Jia, Regina Kanyu, Fei Dao (переклад з китайської здійснено Карін Бец, Марк Херманн, Йоганес Фрідерлінг, Лукас Дуеро, Фелікс Майер цу Венне, Чонг Шен) [Liu 2020].

Автобіографічний скандальний роман Вей Хуей «Шанхайська крихітка» (Wei Hui "Shanghai Baby", 2001, Ullstein Verlag, Berlin, 264 S.) у перекладі німецькою мовою Карін Хассельблатт здійснює фурор не тільки в Китаї, де він був заборонений дев'ять років через зображення секс-сцен порнографічного характеру, а й у Німеччині. Її роман перекладено 31 мовою світу і він знайшов свого читача у 45 країнах світу.

Отже, можемо стверджувати, що в Німеччині збільшилась кількість перекладачів з китайської мови на німецьку, а жанрова палітра перекладів значно урізноманітнилася.

Ще однією особливістю перекладів з китайської мови XXI ст. стали антології. Перше знайомство сучасного німецького читача з азіатською літературою відбувається завдяки збірці оповідань, укладачем якої є синолог Конрад Майзіг з Університету імені Йоганна Гутенберга в Майнці [Meisig 1999].

У 2003 році синолог Франк Майнсхаузен видав, переклав з китайської на німецьку і написав передмову до антології одинадцяти оповідань одинадцяти сучасних авторів Китаю (Dai Lai, Zhu Wen, Be Feiyu та інші), які народилися в Китаї у 60–70-ті рр. і видавали свої тексти в літературних журналах, Інтернеті та невеликих видавництвах [Meinshausen 2003].

Через шість років Німеччина знайомиться з новою антологією хінезиста Франка Майнсхаузена і Анне Радемахер, які укладають збірку оповідань відомих і невідомих сучасних китайських авторів, які зростали в Китаї, однак протягом тривалого часу живуть у Німеччині та США і там пишуть про Китай: Fan Wu, Qi Ge, Yiyun Li, Ma Jian, Wu Chenjun, Xiaolu Guo, Sheng Keyi, Ha Jin, Li Dawei, Luo Lingyuan, Li Er und Zhu Wen [Meinshausen and Rademacher 2009]. Їхня збірка отримала символічну назву «Нові сни з червоної кімнати», через яку простежується багатовимірний інтертекстуальний зв'язок з одним із чотирьох класичних романів китайської літератури XVIII ст., який мав назву «Сон у червоній кімнаті» (1791). Про значущість цього роману влучно висловився німецький перекладач Франц Кун (Franz Kuhn) у післямові до свого перекладу роману “Der Traum der Roten Kammer” (Лейпциг, 1932): роман є своєрідною енциклопедією життя китайської молоді. Мотиви роману екранізовано цілою низкою фільмів і багатосерійних телевізійних серіалів (1927–2010 рр.). Оповідання збірки [Meinshausen and Rademacher 2009] присвячено будням у метрополіях і провінції Китаю, життю на Батьківщині і в еміграції, сімейним і любовним стосункам, дружбі, традиціям і мріям про майбутнє життя. Збірка має неабияке значення для розуміння європейцями китайської традиційної культури.

Заслуговують на увагу чотири томи китайських класиків у перекладі Eva Schestag, Manfred Porkert, Herbert Franke, Wolfgang Bauer, які пропонують панораму класичної китайської літератури, поезії і романів німецькою мовою [Jimnez and Schestag 2009].

Принадою німецько-китайської антології (під редакцією Андреаса Ноля і Себастьяна Зайделя [Nohl and Seidel 2014]) семи китайських і німецьких авторів є критичний (німецький) погляд на реальне життя і аффірмативна (китайська) перспектива літературного примирення.

У центрі уваги нашого дослідження – письменниця китайського походження, яка пише німецькою мовою Ло Лін'юань. Вона народилася у 1963 р. (КНР), вивчала журналістику і комп'ютерні науки у Шанхаї. З 1990 року проживає у Берліні, куди поїхала слідом за своїм чоловіком німецького походження. Упродовж літературної творчості Ло Лін'юань отримала декілька стипендій, серед яких – стипендія Альфреда Дьобліна (2000) і стипендія Künstlerdorfs Schöppingen (2003). Оприлюднені на сьогодні п'ять романів письменниці (“Die chinesische Orchidee” (2019), “Das Mädchen, der Koch und der Drache” (2013), “Wie eine Chinesin schwanger wird” (2009), “Die Sterne von Shenzhen” (2008), “Die chinesische Delegation” (2007)) розповідають про різноманітний і суперечливий Китай, про китайців, які, так само як і німці, є самотніми і різними. Ло Лін'юань розповідає простою, чіткою і прямою мовою без драматизації і без прикрас про насилля, корупцію, безправність і (бюрократичне) свавілля в HighTech-заростях великих китайських міст, про цинізм, з яким пригнічують

і заглушують ініціативу окремих людей, які прагнуть лишень свободи та особистого щастя.

Що послужило причиною бажання Ло Лін'юань писати німецькою мовою про враження, що залишила їй її батьківщина? Читаючи німецькі газети і книги про Китай (саме так вона вивчала німецьку мову), Ло Лін'юань часто не погоджувалася з їх змістом. Завдяки саме знанням німецької мови вона отримала можливість повідомити про себе світові, не залишаючись у світі, обмеженому кордонами власної національності, але зберігаючи власне культурне коріння китаянки, тобто йдеться про володіння письменницею транснаціональною культурою пам'яті. Логічно, що під час написання творів письменниця стикалася з мовними труднощами: у німецькій мові є багато слів, які відсутні в китайській мові; водночас у китайській мові є дуже багато виразів, які вона намагається перекласти калькою, хоча часто залюбки використовує німецькі вирази і прислів'я у своїх опусах. Наприклад, *es regnet Rosenblätter vom Himmel* [Luo 2008a, 1. Kap.].

Як транснаціональна письменниця, Ло Лін'юань перебуває на прикордонні між двома культурами: відчуває себе водночас приналежною і не приналежною до двох культур. Німеччина для неї стала другою Батьківщиною. Ло Лін'юань позиціонує себе водночас китайсько-німецькою і німецько-китайською письменницею XXI ст., яка творить літературу прикордоння. Говоримо не тільки про географічні кордони, наявні для позначення територій, а й про культурні транскордони, що увиразнюються в творчості цієї транснаціональної письменниці. Останні покликані показати справжнє розмаїття і багатоголосся китайської культури. Як справедливо зазначає рецензент Гарді Райх (Frankfurter Allgemeine Zeitung, 13.09.2007): “<...> die Autorin aus ihrer persönlichen Erfahrung mit den Verhältnissen in zwei Teilen der Welt schöpfen und diese den „deutschen Lesern ohne die Zwischenschaltung eines Übersetzers“ vermitteln kann.”

Сама Ло Лін'юань була родом з маленького китайського містечка, тому в її першій збірці оповідань “Du fliegst jetzt für meinen Sohn aus dem fünften Stock!” [Luo 2005] вона розповідає одинадцять історій про життя у сільській місцевості і не тільки, які подекуди збивають з пантелику пересічного читача. Уже сама назва, яка для китайської літератури відповідає нормі, з позицій європейської літератури характеризується дескриптивністю і надмірною інформативністю. Після прочитання кожної історії читач мусив зробити глибокий вдих і продовжити читати далі, історії про переломний Китай, якому властиві безперспективність, бідність, злидні і соціальна невпевненість. Основою оповідань послуговували картинки і спогади з дитинства та юності авторки. Головними протагоністами є маленькі службовці, підприємці, селяни, студенти і чиновники. Усі вони живуть у суспільстві, у якому більшість громадян є беззахисними від свавілля поліції і держслужбовців. Наприклад, святкуючи вечірку в студентському гуртожитку, треба бути готовим до того, що перед дверима раптово з'явиться служба безпеки, яка перевірить особисті посвідки всіх і може все перерити у помешканні. Світ чиновників і бюрократів, реалії їхнього життя ще неодноразово потраплять на сторінки творів авторки.

Взагалі приватне життя молоді в Китаї, про яке йдеться в цій збірці оповідань [Luo 2005], залишалось досі неоприлюдненим. Навіть саме слово на позначення інтимної сфери відсутнє в китайській мові (авторка послуговується німецьким словом *Intimsphäre*). Ло Лін'юань пише про суспільство, у якому політика просочується аж до інтимної сфери. Політику і будні не можна

роз'єднати, адже країна наскрізь пронизана політикою. Хоча сама авторка не позиціонує себе політичною письменницею. Брутальний реалізм цих оповідань є переконливішим за будь-який політичний маніфест.

Ло Лін'юань змінює вектор китайської літературної спадщини: майже в усіх її творах події відбуваються не у провінції, а у великому місті, тоді як автори китайської літератури села описували життя молодих інтелігентів 50-х і 60-х рр., культурний та інтелектуальний потенціал яких держава вирішила використати на підняття культурного рівня села.

Тобто характерною рисою неореалістичних оповідань Ло Лін'юань є урбанізм: вона переносить місце дії до великого міста, а об'єктом творів стає повсякденне міське життя. Загалом література неореалізму демонструє глибокий інтерес до оповіді про пересічну, буденну, тривіальну «обивательську» реальність (пор. [Zicheng 2007]). Ці риси знаходять своє характерне втілення і у творчості Ло Лін'юань.

Загалом Ло Лін'юань є авторкою трьох виданих збірок оповідань “Du fliegst jetzt für meinen Sohn aus dem fünften Stock!” (2005), “Nachtschwimmen im Rhein” (2008), “Gelbe Seide. Geschichten aus China und Deutschland” (2018). У 2017 році їй присуджують ще одну літературну премію Erfurter Stadtschreiber-Literaturpreis.

Збірка оповідань «Нічне плавання в Рейні» [Luo 2008b] (переклад з китайської мови Акселя Кассінга) містить п'ять історій про життя молодих китаянок у Німеччині: про дизайнерку моди, двох студенток, співробітницю судноплавної компанії й акторку. Хоча вони і знайшли німецького партнера, проте не знайшли омріяного і довготривалого кохання. Перепоною до щастя в чужій країні і в чужому суспільстві є не лише більш-менш приховані відмінності між обома культурами, а й шалені ревності, байдужість, невірність і грубий егоїзм чоловіків. Отож оповідання, тематика яких – конфлікти у стосунках, самотність, довіра і свобода, не обмежуються лише міжкультурними непорозуміннями і культурними цінностями. Приміром, німецька культура флірту контрастує з китайською дистанцією захисту між чоловіком і жінкою (*Abstandhalten zwischen Mann und Frau*). Героїня оповідання “Drei Nächte einer Frau” асистентка Дуаньцзе так говорить про європейців своєму ревнивому чоловікові Jianliang, якому багато речей видається в Німеччині дивними, а саме її стосунки з шефом, який запрошує у гості, цілує в щічку і наливає спиртне: “*In Deutschland ist man eben lockerer als bei uns*” [Luo 2008b].

Описані історії [Luo 2008b] та її роман [Luo 2009] показують реалістичну картину бінаціональних партнерських стосунків у Німеччині. Взагалі для творчості Ло Лін'юань характерним є звернення до теми біологічного існування, теми тіла, його бажань і потреб: “*Vom Sreicheln bekommt sie nie genug und kann vor Wohlbefinden schnurren wie eine Katze. Mit seinen Händen macht er sie weich wie Butter, und mit seinem Sreicheln wird er unwiderstehlich*” [Luo 2009]. Навіть назви історій [Luo 2008b] натякають на цю тематику «Дерево кохання», «Три ночі однієї жінки».

Наприкінці 2008 року з'явився роман під назвою «Зірки Шеньчжену» [Luo 2008a], дія у якому відбувається у 1997 році на південному сході Китаю, у сучасній метрополії Шеньчжен. Авторка знову порушує проблему корупції, злочинності, фальсифікату та бюрократичного свавілля. Захоплюючий, насичений динамікою, роман про гроші, владу і кохання у новому Китаї, є обнадійливим, незважаючи на те, що головний герой Dai Xinkong, один із най-

багатших молодих приватних підприємців Китаю, збанкрутував. Його фірма «Злітаючий дракон» (Tenglong), яка займалася одночасно збутом трав'яного еліксиру "Gehirnmarshall" для посилення навчальної і розумової здатності та програмними продуктами, процвітала. У головного героя були далекоглядні плани побудувати хмарочос – головний офіс фірми – у спецзоні економічного розвитку Шеньчжені ("Heute zählen wir zu den fünfzig stärksten Unternehmen des Landes. <...> In zehn Jahren wollen wir so stark sein wie Sony und Bayer zusammen" [Luo 2008a, 1. Kap.]). Однак виникла низка проблем: з будівництвом; вбивством брата Dai продуктовими піратами, а сам Dai потрапляє в небезпечну гру, що веде у прірву. Неочікувано для нього його підтримують дві жінки: Jian Roula, найкраща продавчиня фірми, яка під час першої зустрічі віддалася Dai, та сором'язлива Tang Anqui, яка пише рекламні тексти. Роман «Зірки Шеньчженю» можна віднести до жанру економічного детективу, написаного в класично європейській оповідній техніці.

Найбільш плідними для творчості Ло Лін'юань виявилися 2007–2009 роки, коли було створено три відомі німецькомовні романи: «Китайська делегація» [Luo 2007], «Зірки Шеньчженю» [Luo 2008a], «Як китайка завагітніє» [Luo 2009], два з яких – із сатиричним ефектом [Luo 2007, 2009]. До провідних тем, що піддаються сатиричному висміюванню в романах, належать різні уявлення про партнерство і сім'ю на Сході та Заході, упередження, знайомство китайських високих посадовців з Європою. За наявності принципу контрасту норми та антинорми в Китаї та Німеччині, на якому ґрунтується її манера письма, досягається повністю сатиричний ефект її сучасних романів.

Комічність ситуації з китайською делегацією, яка приїхала до Берліна на конференцію, полягає у тому, що більшість високих посадовців ще ніколи не виїжджали з рідного міста Ningbo. За два тижні вони хочуть познайомитися з пів Європою. Гід Song Danyu, яка родом з Китаю і яка роками проживає в Німеччині, докладає великих зусиль, щоб втримати групу разом, незважаючи на проблеми втрати сумки, таємних відвідин кварталу червоних ліхтарів в Амстердамі тощо. Найбільше завдає їй клопоту партійний секретар Wang Jian, який звик, що всі його вказівки миттєво виконуються. Авторка придумала для читача щасливий кінець. Очевидно, що письменниця вбачає в китайському міксі комуністичної віри і капіталістичної дії передовсім зустріч китайців з Європою.

Ще один роман про культурний шок у Китаї «Як китайка завагітніє» [Luo 2009]. Читач знайомиться із сучасним Китаєм, з його світлими сторонами і тінювим боком. У романі йдеться про німецько-китайські любовні стосунки: головна героїня, китайська фотографиня Tingyi, яка живе зі своїм німецьким партнером Robert у Берліні, у свої 32 роки ще не завагітніла. Під час новорічних свят китайка відвідує зі своїм другом свого китайського сімдесятирічного батька, єдиним бажанням якого є, щоб його донька нарешті завагітніла і подарувала йому якнайшвидше онука. Хоча Robert і його китайська подруга висловлюють бачення світу, яке склалося в межах культури Заходу, чоловіку подобається ідея батька і він серйозно поставився до ідеї. Але героїня не здається і просить друга зробити перерву у сексі: "In Berlin können wir dann wieder tun und lassen, was wir wollen, okay?" [Luo 2009]. У випадку батька і матері героїні ми маємо складний світогляд, який апелює до потайних зв'язків і відношень, що сповнені глибокого потаємного смислу. Мама героїні купила доньці і дарує важкий золотий ланцюжок, адже оракул передбачив, що вона навесні і взимку цілодобово має носити золото. Але в Німеччині таке носять, за словами доньки, лише багатії, і до того

ж прикраса, на її думку, без душі. Мама наполягає: у Китаї дуже модно носити під пуловером золоті прикраси. Донька врешті-решт погоджується носити її як знак смирення перед мамою. А щоб завагітніти, мати дає їй до спальні маомао і т.д. Тобто письменниця хоче, щоб європейський читач ознайомився з китайськими уявленнями про ритуали, традиції, звичаї, а в більш широкому смислі – з усією китайською культурою. Хід роздумів письменниці є очевидним – від аналізу одиничної поведінки батька й матері до дослідження особливої культури китайського народу, а потім від особливої – до всезагальної, яка характеризує культуру всіх людей. Для китайського батька життя є вічним поверненням до витоків, життя – це не багатство, гроші, кар'єра, а сім'я і онуки.

Головною метою літературного прийому сатири є репрезентація дійсності (у 32 роки – ще не вагітна і не збирається) як певного відхилення від норми життя пересічного китайця. Роман показує будні у Китаї з погляду китайки і переживань німця. Наприклад, відвідини китайського храму та обряди в ньому були шоком для німця. Роман є дзеркалом китайського менталітету. Фактично сімейну драму Ло Лін'юань висвітлює з гумором міжкультурних непорозумінь.

Соціальні та історико-культурні чинники розвитку Китаю мали значний вплив на формування творчості Ло Лін'юань. Її творчість посідає важливе місце в контексті транснаціональної літератури Німеччини XXI ст. Малі прозові форми в літературній спадщині Ло Лін'юань презентовано оповіданнями і короткими історіями. Основними мотивами є боротьба за зміни на краще в китайському та німецькому суспільстві. Тематично оповідання корелюють з романами письменниці, забезпечуючи певну однорідність її доробку. Об'єктом уваги Ло Лін'юань у романах стали політична бюрократія Китаю, корупція, проблеми, пов'язані зі швидким економічним розвитком КНР, а також з його негативними наслідками.

Ло Лін'юань розповідає, але не рефлексує. Кожен читач сам робить висновки. Її книги написані в основному у презенсі (в китайській мові все звучить як теперішній час, хоча є інші часові форми), тому що він видається їй живішим. Її твори тяжіють до позаісторичності й оцінної нейтральності. На відміну від літератури 1970–80-х рр., спрямованої на зображення історично актуальної проблематики, Ло Лін'юань фіксує свою увагу на одвічних питаннях і проблемах людського існування поза контекстом певної епохи. Адже вона у своїх творах звертається до вічних цінностей існування людини у світі, її свободи.

У її книгах йдеться про міжкультурні розбіжності між китайцями та німцями. Саме в транснаціональній літературі реалізується мультикультурний вимір китайського реалізму. Типовою для китайської лінгвокультури є наявність уже в заголовку географічних реалій, які вказують на локус подій, про які йтиметься в оповіданні чи романі (пор. «Зірки Шеньчженю [Luo 2008a], «Нічне плавання в Рейні» [Luo 2008b], «Жовтий шовк. Історії з Китаю і Німеччини» [Luo 2018]).

Як можна простежити, орієнтація уже у заголовку на історичну Батьківщину і так звану другу є характерною для китайської письменниці: у вигляді точної географічної локалізації, національної приналежності, тематики або інших моментів, що є характерним для всіх авторів-білінгвалів (пор. «Китайська делегація» [Luo 2007], «Як китайка завагітніє» [Luo 2009], «Китайська орхідея» [Luo 2019]). Слід зазначити, що читач, який знайомий з китайською культурою, асоціює орхідею з благородною рослиною Китаю, яка символізує витончену красу молодої дівчини. Головна героїня роману [Luo 2019] – гарна Su Lifei – вступає в любовні афери з владними політиками задля боротьби за

своє місце у суспільстві та збагачення. Саме завдяки фоновим знанням у читача уже під час прочитання заголовку виникають ті чи інші фонові експектації.

Отже, Ло Лін'юань, залишаючись китайською письменницею за походженням, збагачує, доповнює, конкретизує німецьку культуру і літературу китайською специфікою. Її твори, з одного боку, заставляють німецького читача непомітно потрапити в контекст невідомого їм або маловідомого Китаю, а з іншого боку, з боку китайського німецькомовного читача, познайомитися із світосприйняттям німецької людини.

Перспективою подальшої розвідки може послужити аналіз європейської рецепції сучасної китайської літератури.

ЛІТЕРАТУРА

Cai J. Rachegeist. Thriller / Übers. von E. Schestag. München : Piper Verlag, 2020. 512 S.
Das Leben ist jetzt. Neue Erzählungen aus China / F. Meinshausen (Hg.). Frankfurt am Main : Suhrkamp Verlag, 2003. 260 S.

Eine Sammlung chinesischer Klassiker. Das alte China. Von Kaiser zu Kaiser. Die goldene Truhe. Der Aufstand der Zauberer. Drei Zeichen Klassiker / O. B. Jimnez (Hg.), E. Schestag (Hg.). Frankfurt am Main : S. Fischer Verlag, 2009. 1840 S.

Halytska O. Von Gastarbeiterliteratur zur transnationalen Literatur? Problematisierungen und Forschungsfragen. *Актуальні питання іноземної філології*. 2020. No. 12. S. 41–46.

Liu C. Die drei Sonnen. Roman / Übers. von M. Hasse. München : Wilhelm Heyne Verlag, 2016. 592 S.

Liu C. Spiegel Novelle / Übers. von M. Hermann. München : Wilhelm Heyne Verlag, 2017. 199 S.

Luo Lingyuan im Gespräch mit Katharina Bendixen. Das Chinesische ist eine romantische Sprache. *Poet : Literaturmagazin* / A. Heidtmann (Hg.). Leipzig : poetenladen, 2010. Nr. 8. S. 212–219.

Luo L. Du fliegst jetzt für meinen Sohn aus dem fünften Stock! München: dtv, 2005. 219 S.

Luo L. Die chinesische Delegation. München: dtv, 2007. 260 S.

Luo L. Die Sterne von Shenzhen. München: dtv, 2008. 412 S.

Luo L. Nachtschwimmen im Rhein. München: dtv, 2008. 177 S.

Luo L. Wie eine Chinesin schwanger wird. München: dtv, 2009. 198 S.

Luo L. Das Mädchen, der Koch und der Drache. Berlin: Quadriga, 2013. 317 S.

Luo L. Gelbe Seide. Geschichten aus China und Deutschland. Gossenberg : OSTASIEN Verlag, 2018. 93 S.

Luo L. Die chinesische Orchidee. München : Louisoder Verlag, 2019. 382 S.

Neue Träume aus der Roten Kammer. Moderne chinesische Erzählungen / F. Meinshausen u. A. Rademacher (Hg.). München : dtv, 2009. 288 S.

Orientalische Erzähler der Gegenwart / K. Meisig (Hg.). Wiesbaden : Harrassowitz Verlag, 1999. 318 S.

Tales of Two Cities. Augsburg·Jinan – deutsch-chinesische Anthologie (Eine Anthologie mit Texten von deutschen und chinesischen Autoren) / Herausgegeben von A. Nohl & S. Seidel. Augsburg : MaroVerlag, 2014.

Zerbrochene Sterne. Erzählungen / Liu Ken (Hg.); Übers. von K. Betz. München: Wilhelm Heyne Verlag, 2020. 672 S.

Zicheng H. A History of Contemporary Chinese Literature / translated by M.M. Day. Leiden : Brill, 2007. xx+636 pp.

REFERENCES

- Cai J. (2020), *Rachegeist. Thriller*. Translated by E. Schestag. Piper Verlag, München.
- Halytska O. (2020), “Von Gastarbeiterliteratur zur transnationalen Literatur? Problematisierungen und Forschungsfragen”, *Aktual'ni pytannya inozemnoyi filolohiyi*, No. 12, pp. 41–46.
- Heidtmann A. (ed.) (2010), “Luo Lingyuan im Gespräch mit Katharina Bendixen. Das Chinesische ist eine romantische Sprache”, *Poet: Literaturmagazin*, poetenladen, Leipzig, No. 8, pp. 212–219.
- Jimnez O.B. & Schestag, E. (eds). (2009), *Eine Sammlung chinesischer Klassiker. Das alte China. Von Kaiser zu Kaiser. Die goldene Truhe. Der Aufstand der Zauberer. Drei Zeichen Klassiker*, S. Fischer Verlag, Frankfurt am Main.
- Liu K. (ed.) (2020), *Zerbrochene Sterne. Erzählungen*. Translated by K. Betz. Wilhelm Heyne Verlag, München.
- Liu C. (2016), *Die drei Sonnen. Roman*. Translated by M. Hasse. Wilhelm Heyne Verlag, München.
- Liu C. (2017), *Spiegel Novelle*. Translated by M. Hermann. Wilhelm Heyne Verlag, München.
- Luo L. (2005), *Du fliegst jetzt für meinen Sohn aus dem fünften Stock!*, dtv, München.
- Luo L. (2007), *Die chinesische Delegation*, dtv, München.
- Luo L. (2008a), *Die Sterne von Shenzhen*, dtv, München.
- Luo L. (2008b), *Nachtschwimmen im Rhein*, dtv, München.
- Luo L. (2009), *Wie eine Chinesin schwanger wird*, dtv, München.
- Luo L. (2013), *Das Mädchen, der Koch und der Drache*, Quadriga, Berlin.
- Luo L. (2018), *Gelbe Seide. Geschichten aus China und Deutschland*, OSTASIEN Verlag, Gossenberg.
- Luo L. (2019), *Die chinesische Orchidee*, Louisoder Verlag, München.
- Meinshausen F. (ed.) (2003), *Das Leben ist jetzt. Neue Erzählungen aus China*. Suhrkamp Verlag, Frankfurt am Main.
- Meinshausen F. & Rademacher, A. (eds.) (2009), *Neue Träume aus der Roten Kammer. Moderne chinesische Erzählungen*, dtv, München.
- Meisig K. (ed.) (1999), *Orientalische Erzähler der Gegenwart*, Harrassowitz Verlag, Wiesbaden.
- Nohl A. & Seidel, S. (eds.) (2014), *Tales of Two Cities. Augsburg-Jinan – deutsch-chinesische Anthologie (Eine Anthologie mit Texten von deutschen und chinesischen Autoren)*, MaroVerlag, Augsburg.
- Zicheng H. (2007), *A History of Contemporary Chinese Literature*. Translated by M.M. Day. Brill, Leiden.

Стаття надійшла до редакції 12.02.2021